

John Bjarne Jordal

Plan for buskrydding i kulturlandskapet ved Ryphusan, Oppdal kommune.

Rapport J.B. Jordal nr. 7-2017

Forsidebilde øverst: Stenbua ved Ryphusan er restaurert, og et kjent landemerke innenfor Tronget, men i bakgrunnen kan man se vierkrattene som dominerer i og rundt beitemarkene på andre sida av elva. Nederst: Nærbilde av vierkratt med grasmark under – dette er gjengroende naturbeitemark. Ifølge Dagny Ørstad, tidligere budeie på Ryphusan, er det blitt mer vier innover fra Tronget de siste 60 årene. Foto: John Bjarne Jordal.

Utførende konsulent: Biolog J.B. Jordal AS 6600 Sunndalsøra	Prosjektansvarlig: John Bjarne Jordal	ISBN-nummer: 978-82-92647-59-7 (pdf)
Oppdragsgiver: Oppdal kommune	Kontaktpersoner hos oppdragsgiver: Eli Grete Nisja	Dato: 23.10.2017
Referanse: Jordal, J.B. 2017. Plan for buskrydding i kulturlandskapet ved Ryphusan, Oppdal kommune. <i>Rapport J.B. Jordal nr. 7 - 2017</i> . 19 sider.		
Referat: I 2017 er det på oppdrag av Oppdal kommune laget en plan for rydding av busker (først og fremst vier) i kulturlandskapet ved Ryphusan. Planen er laget som ett av flere tiltak foreslått i skjøtselsplan fra 2016 for områdene innenfor verneområdene i Vinstradalen. På strekninga fra Tronget til et stykke sør for Søndre Steinbubekken foreslås å rydde vier i arealer som har et feltskikt dominert av gras- og urterik vegetasjon (naturbeitemark, seminaturlig eng). Det foreslås ikke å rydde i andre vegetasjonstyper, som hei-vegetasjon (lyngdominert), kildesamfunn, myrkanter med mer. Ryddinga bør skje mest mulig skånsomt og vises minst mulig etterpå.		

FORORD

Vinstradalen med Vetlvonin og Elgsjølægret ble plukket ut som et av de tretten høyst prioriterte kulturlandskapene i Sør Trøndelag i 1996 i forbindelse med prosjektet "Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap". Området ble senere med i prosjektet "Oppfølging av særlig verdifulle kulturlandskap i Sør Trøndelag". Det er tidligere laget en skjøtelsesplan for Vinstradalen og Loe utmarkslag for perioden 2008-2012, som også berører noen av områdene innenfor Knutshø landskapsvernområde.

Biolog J.B. Jordal har i 2016 laget en ny skjøtelsesplan for kulturlandskapsområdene innenfor Knutshø landskapsvernområde og foreslo bl.a. å rydde vier i et område som etter eldre folks oppfatning hadde lite vier tidligere. Den foreliggende rapporten foreslår en plan for rydding av vier, og er utført av Biolog J.B. Jordal for Oppdal kommune. Kontaktpersoner hos oppdragsgiver har vært Eli Grete Nisja. Prosjektet er finansiert av Dovrefjell nasjonalparkstyre (sak 13-2017) etter søknad fra Oppdal kommune.

Feltarbeidet ble utført i august 2017.

Sunndalsøra 23.10.2017

John Bjarne Jordal

INNHold

Forord	4
Innhold	5
Innledning.....	6
Bakgrunn	6
Formål	6
Metoder og materiale	7
Feltarbeid.....	7
Rapportering.....	7
Ryddeområder	8
Kart over aktuell naturbeitemark/seminaturlig eng.....	8
Bilder av potensielle ryddearealer.....	11
Kart med forslag til ryddearealer.....	16
Retningslinjer for ryddinga	18
Kilder.....	19

INNLEDNING

Bakgrunn

Vinstradalen med Vetlevonin og Elgsjølægret ble plukket ut som et av de tretten høyest prioriterte kulturlandskapsområdene i Sør Trøndelag i 1996 i forbindelse med Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap (Liavik 1996). Det er laget en skjøtselsplan for perioden 2008-2012 (Heggvold & Lien 2008) som også berørte områder innenfor verneområdene. Biolog J.B. Jordal har i 2016 laget en ny skjøtselsplan for områdene innenfor Knutshø landskapsvernområde (Jordal 2016). Arbeidet med denne rapporten er finansiert av Dovrefjell nasjonalparkstyre (sak 13-2017) etter søknad fra Oppdal kommune.

Formål

Skjøtselen av kulturlandskap har mange utfordringer. En av utfordringene er å hindre gjengroing og å ta vare på det biologiske mangfoldet ved å gjennomføre tiltak som er i tråd med tradisjonell drift, som har skapt dagens vegetasjon og mangfold. Den nyeste skjøtselsplanen har mange tiltak, ett av disse var å rydde busker, særlig vier i et område sørover fra Tronget. Denne rapporten tar for seg følgende forslag til tiltak i skjøtselsplanen av 2016:

«Lage en enkel plan for rydding av vierkratt og einer, kanskje også bjørkekratt/skog nord i området (Stenbua-Oppetusætra)»

METODER OG MATERIALE

Feltarbeid

Det er utført feltarbeid i august 2017. Naturtyper er kartlagt tidligere, og særlig viktig er revisjonen av naturtypekartlegginga i 2016 (Jordal 2016). I tillegg er det foretatt utprøving av NiN-kartlegging med verdisetting ca. 1 km strekning sørover fra Tronget i 2017 (Gaarder m. fl. 2017). Rydding foreslås av Jordal (2016) prioritert på områder med naturbeitemark (seminaturlig eng, dvs. grasdominert vegetasjon under buskene). Opppestusætra er noe ryddet for einer tidligere (jf. Jordal 2016). Sørover fra Opppestusætra er det naturbeitemarker særlig i Ryphuslia. Ellers består vegetasjonen mye av boreal hei (opp til klimatisk skoggrense), rabber og lesidevegetasjon (over klimatisk skoggrense på ca. 1100 moh.) og en del mindre og større kilder og kildesig/kildemyr. Jordal (2016) nevner mulig ryddebehov på lokalitet 2 (Ryphuslia) og lokalitet 9 (Ryphusan nord). Også andre arealer er oppsøkt og vurdert. Man har lagt mest vekt på å vurdere buskdekning særlig fra et stykke sør for Tronget og sørover til et stykke forbi Søndre Steinbubekken. Man har forsøkt å avgrense ryddeforslagene til buskarealer på/nær seminaturlig eng. Hjelpemidler i dette arbeidet har vært befaringsbilder og ortofoto.

Rapportering

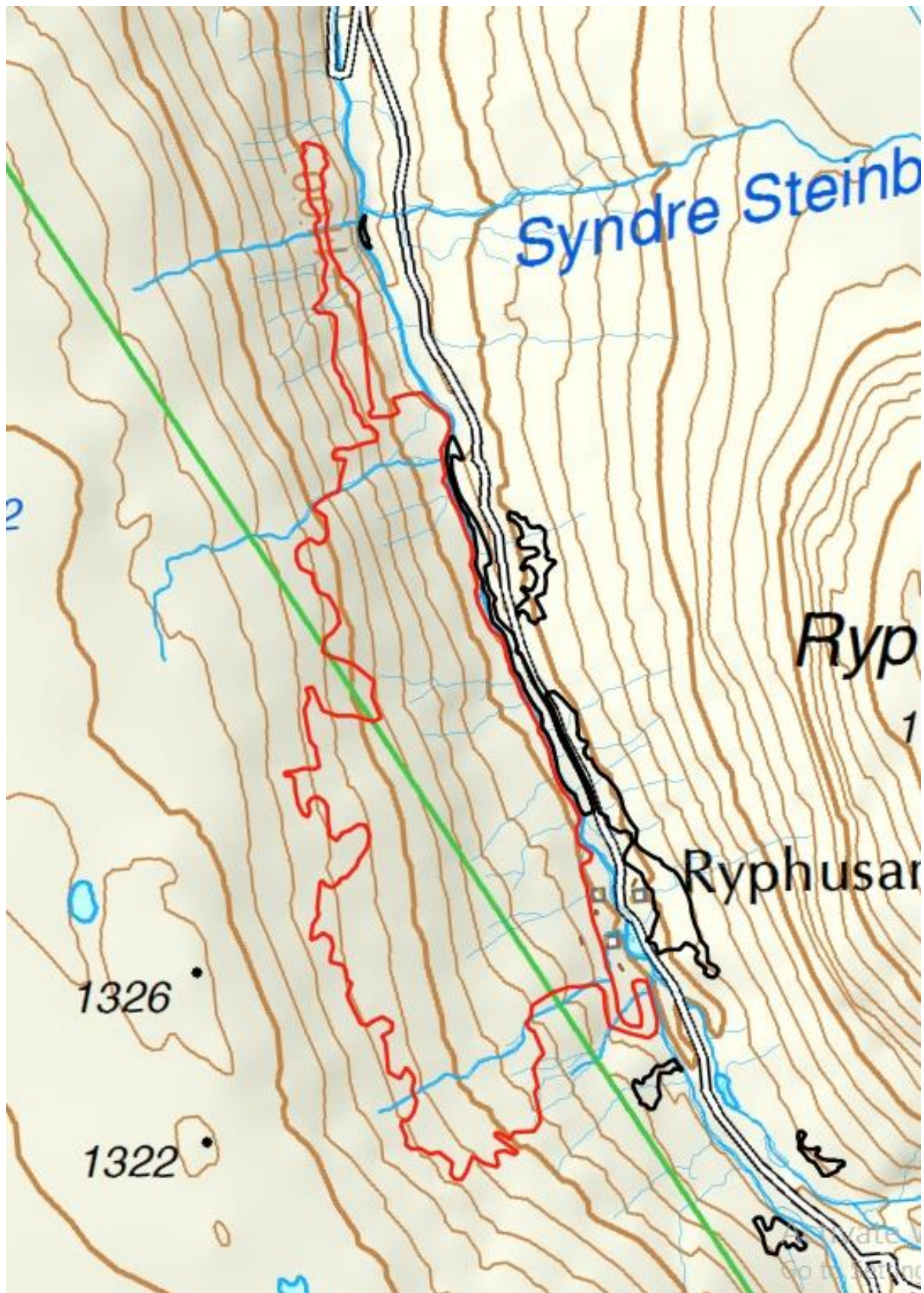
I denne rapporten presenteres kart og bilder av arealer som er aktuelle for rydding. Arealer er digitalisert ved hjelp av programvaren QGIS. Til hjelp i avgrensinga var både naturtypekartlegging (Jordal 2016), NiN-kartlegging med verdisetting (Gaarder m.fl. 2017), notater frå feltbefaring og bilder tatt i felt. Plana må ses på som veiledende.

RYDDEOMRÅDER

Kart over aktuell naturbeitemark/seminaturlig eng

Figur 1. Oppestusætra (lokalitet 11 hos Jordal 2016) har naturbeitemark som er avgrenset av rød strek på bildet. Området sørvest for den grønne streken ligger i Knutshø landskapsvernområde (LVO). Det er ryddet noe einer her, og det antas å være relativt lite behov for ytterligere rydding innenfor LVO. Etter Jordal (2016).

Figur 2. Naturbeitemarka i Ryphuslia (lokalitet 2 hos Jordal 2016) er avgrenset med rød strek. Det finnes her vier særlig i nordre del. Andre naturbeitemarker mellom Tronget og sørover litt forbi Ryphusan er tegnet med svart strek. Etter Jordal (2016).

Figur 3. Ryphusan nord (med rød strek, lokalitet 9 hos Jordal 2016) ligger øst for (ovenfor) veien litt nord for Ryphusan. Det er her vier særlig i og utenfor kantene som kan vurderes for rydding. Etter Jordal (2016).

Figur 4. Et område ved Tronget ble også kartlagt som naturbeitemark delvis gjengrodd med vier og i mosaikk med boreal hei i forbindelse med NiN-kartlegging i 2017 (Gaarder m. fl. 2017). Dette gjelder det okergule arealet. Deler av arealet er bevokst med vier.

Bilder av potensielle ryddearealer

Nedenfor presenteres bilder av aktuelle ryddearealer, og ryddebehovet kommenteres for hvert område.

Oppetusætra (lokalitet 1, Jordal 2016) har litt einer og vier (bl.a. i bakgrunnen på bildet), men trolig nokså lite behov for rydding.

Nord for naturbeitemarks-lokaliteten Ryphuslia (nær veien nord for brua sør for Tronget), finnes en del vier med grasmark under som ikke er registrert som naturbeitemark i Naturbase, men det finnes også boreal hei og rike kildesamfunn og kildesig.

Nord for lokaliteten Ryphuslia nær veien ved brua sør for Tronget, her er det også en del vier med grasmark under.

Ryphuslia (lokalitet 2, Jordal 2016) og omliggende områder, sør for brua sør for Tronget.

Ryphuslia (lokalitet 2, Jordal 2016) nær veien sør for Tronget.

Ryphuslia (lokalitet 2, Jordal 2016) sett fra motsatt side nær Stenbua.

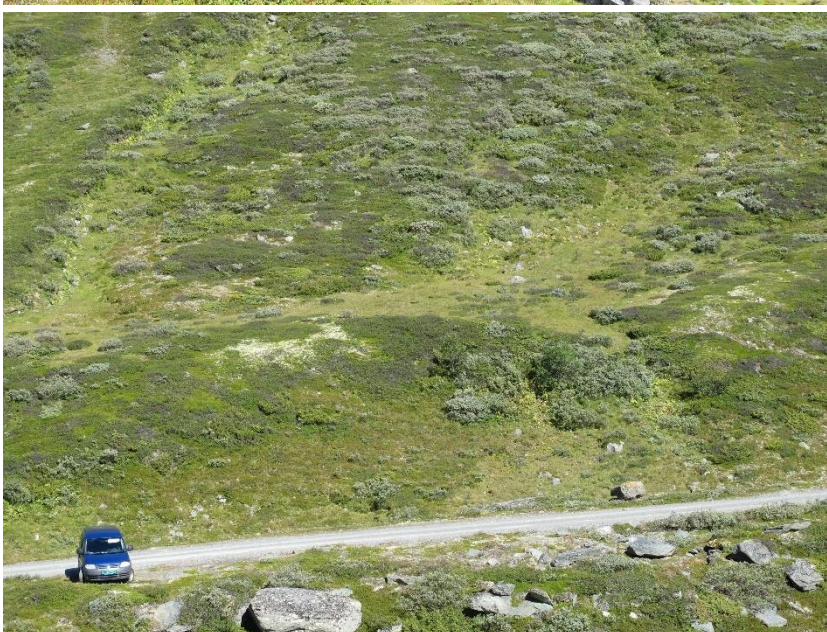
Ryphuslia (lokalitet 2, Jordal 2016), bilder viser de sørligste delene med vierbegroing sør for Søndre Stenbubekken.

Ryphuslia (lokalitet 2, Jordal 2016) – her ser man tydelig at det er seminaturlig eng (naturbeitemark) som gror igjen med vier.

Forbregdsætra (lokalitet 4, Jordal 2016) har litt vier og einer i naturbeitemarka bak sætra, men ryddebehovet er antatt å være relativt lite.

Sørøst for Forbregdsætra (lokalitet 7, Jordal 2016) har litt vier og einer i naturbeitemarka. Ryddebehovet er foreløpig vurdert å være beskjedent i selve grasmarka, men det er mulig å rydde.

*Ryphusan nordøst
(lokalitet 9, Jordal 2016)
har litt vier og einer, og
det foreslås rydding i
kantene her.*

*Ryphusan nordøst
(lokalitet 9, Jordal 2016)
sett på nært hold, med
vier i kantene.*

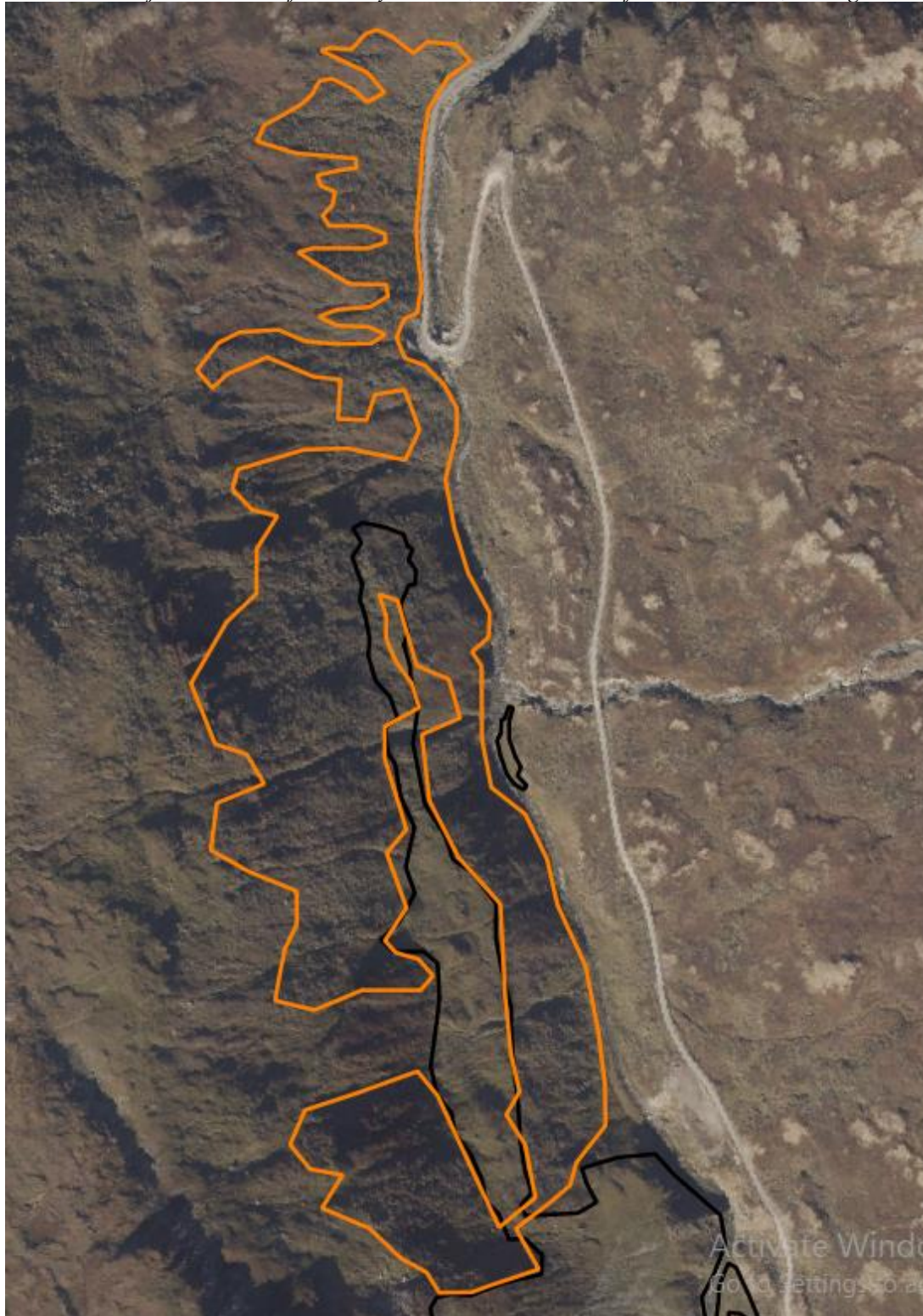

*Drotningdalen (lokalitet
10, Jordal 2016) har litt
vier langs dalbunnen,
men antas å ha lite behov
for rydding.*

Kart med forslag til ryddearealer

Nedenfor presenteres kart med forslag til ryddearealer i området mellom Tronget og Ryphusan. Avgrensinga er basert på buskskikt synlig på ortofoto og på bilder tatt i felt. Det som ikke er med kan være åpen naturbeitemark, fjellhei/boreal hei, rike kilder og kildesig/kildemyr.

Figur 5. Den svarte streken viser foreslått avgrensing av lokalitet 2 (Ryphuslia) sør for Tronget, på vestsida av elva. Den oransje streken viser foreslått ryddeareal, som inneholder for det meste vier, men også litt einer.

Figur 6. Den svarte streken øst for (ovenfor) veien viser foreslått avgrensning av lokalitet 9 (Ryphusan nordøst) mellom Ryphusan og Tronget. Den oransje streken viser foreslått ryddeareal. Ikke hele arealet har behov for rydding, en del er også åpen naturbeitemark.

Retningslinjer for ryddinga

Det som er avgrenset er et ganske stort areal, og det er naturlig å fordele ryddingsarbeidet over flere år. Det er naturlig med dialog mellom berørte parter (grunneiere, verneområdeforvalter, kommune) både før og underveis i arbeidet.

- Ryddinga bør skje så skånsomt som mulig. Det anbefales manuell rydding. Man kan starte i områdene nærmest veien.
- Rydding prioriteres der det er grasmark (ikke lyngdominert vegetasjon) (det blir for mye detaljer å presentere dette nøyaktig på kart).
- Behandling av ryddeavfallet bør generelt sette minst mulig spor. Avfall nær veien kan evt. brennes på veiutvidelser eller elvegrus i nærheten. Avfall lenger unna kan samles på lyngdominert vegetasjon for brenning. Valg av tidspunkt for brenning kan også påvirke hvor mye spor som vil dannes.

KILDER

- Gaarder, G., Hanssen, U., Ihlen, P. G., Jordal, J. B., Steinsvåg, K. M. F. & Wangen, K. 2017. Verdisetting av naturtyper av nasjonal forvaltningsinteresse. Uttesting av metodikk. Miljøfaglig Utredning, rapport 2017-22.
- Heggvold, J.K. & Lien, O. 2008. Skjøtselsplan for Vinstradalen og Loe utmarkslag. 73 s.
- Jordal I, J.B. 2016. Kartlegging av skjøtsel og biologisk mangfold i kulturlandskapet innenfor verneområdene i Vinstradalen, med vekt på området ved Ryphusan. Rapport J.B. Jordal nr. 7-2016.
- Liavik, K. 1996. Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap, Sør-Trøndelag. Sluttrapport for Sør-Trøndelag. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Miljøvern avdelingen. Rapport nr. 5/96. 109 s